Ankenævnet for Forsikring

Den 24. januar 2018 blev i sag nr. 90907:

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxx

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren har pensionsordning med forsikring ved tab af erhvervsevne i PFA Pension. Hun klager ved sin advokat over, at selskabet pr. 1/2 2012 har standset dækning ved tab af erhvervsevne. Hun ønsker, at selskabet anerkender, at hun er berettiget til dækning for tab af erhvervsevne i perioden fra den 1/2 2012 til den 18/8 2015 og igen fra den 2/8 2016 og fremefter.

Forsikringen giver ret til fuld præmiefritagelse og udbetaling af invalidepension, hvis erhvervsevnen nedsættes med 2/3 eller mere på grund af sygdom eller ulykke. Nedsættes erhvervsevnen til mellem halvdelen og 2/3, er der ret til halv dækning. Der er en karenstid på 3 måneder.

Selskabet har anført, at det ikke er dokumenteret, at klagerens tilstand er nedsat i dækningsberettigende grad i de anførte perioder.

Det fremgår af sagen, at selskabet har ydet halvt dækning for tab af erhvervsevne i perioden fra den 1/3 2004 til den 1/2 2012 på grund af, at klageren havde sangerknuder på stemmebåndet. Selskabet har vurderet klagerens generelle erhvervsevne siden den 1/3 2004. I perioden fra den 19/8 2015 til den 1/8 2016 har klageren modtaget fuld dækning ved tab af erhvervsevne på grund af et benbrud.

Klageren, der er født i 1950'erne, havde i flere år arbejdet indenfor salg, da hun i 2003 blev sygemeldt og afskediget fra sit arbejde, da hendes stemme var generet af knuderne på stemmebåndet. Hun har ligeledes haft gener fra sit højre ben på grund af følger efter polio. Siden juli 2005 har klageren arbejdet i fleksjob 16 timer ugentligt.

Klagerens advokat har i klageskema af 20/5 2017 til nævnet anført, at klageren kræver udbetaling af invalidepension, og i et vedlagt udkast til stævning er det blandt andet oplyst:

"**PÅSTAND:**

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at sagsøgers generelle erhvervsevne er nedsat med halvdelen eller mere og skal udbetale invalidepension fra den 01. februar 2012 til den 18. august 2015 og igen fra den 2. august 2016.

SAGSFREMSTILLING:

Sagsøger fik i 2003 konstateret sangerknuder på stemmebåndet, hvilket bevirkede, at hun ikke længere kunne arbejde på fuld tid.

Som følge af skaden på stemmebåndet bevilges sagsøger fleksjob pr. den 01.11.2011, jfr. bilag 1.

Fra den 01.03.2004 får sagsøger udbetalt invalidepension, som følge af den tabte erhvervsevne, jfr. bilag 2.

Den 31. oktober 2011 modtager sagsøger dog meddelelse fra sagsøgte om, at udbetalingen af invalidepension stoppes pr. den 1. februar 2012, jfr. bilag 3.

Sagsøger klager over denne afgørelse den 17.01.2012, jfr. bilag 4.

Den 30.03.2012 meddeler sagsøgte, at der vil blive foretaget en ny vurdering i sagen, jfr. bilag 5.

Ved skrivelser af den 18.09.2012 og den 12.12.2012 fastholder sagsøgte afgørelsen om at stoppe udbetalingen af invalidepension, jfr. bilag 6 og 7.

Sagsøger arbejder fortsat i fleksjob, 16 timer om ugen. Hun kan ikke arbejde mere end 16 timer om ugen.

Sagsøger har i perioden en 19. august 2015 til den 01. august 2016 modtaget invalidepension på grund af anden skade, jfr. bilag 8. Denne periode er derfor fratrukket i påstanden. I skrivelsen af den 10. oktober 2016 fastholder sagsøgte igen, at sagsøger ikke har ret til udbetaling af invalidepension efter den 01. februar 2012.

ANBRINGENDER:

Til støtte for den nedlagte påstand gøres det gældende,

at sagsøgers erhvervsevne er nedsat med halvdelen eller mere,

at sagsøgers nedsatte erhvervsevne er dokumenteret ved bevillingen af fleksjob,

at sagsøgte er forpligtet til fortsat at udbetale invalidepension til sagsøger,

at sagsøgte tidligere har udbetalt invalidepension i henhold til betingelserne i policen på grund af sagsøgers skade på stemmebåndet og

at sagsøgte stopper disse udbetalinger uden at der er en ændring i sagsøgers helbredsmæssige forhold eller arbejdsmæssige situation."

Af selskabets brev af 22/6 2017 til nævnet fremgår det blandt andet:

"PFA Pension har delt forsikredes police den 1. marts 2004 fra police nr. …71 til policerne …71 og …72, idet PFA Pension fra denne dato har tilkendt forsikrede halv invalidepension og halv præmiefritagelse. Udbetaling af den halve invalidepension er sket fra police …72.

Police …71 er omskrevet til fripolice efter et år uden indbetalinger (henstandsperiode) den 1. november 2012.

PFA Pension har stoppet udbetalingen af den halve invalidepension og stoppet med at yde halv præmiefritagelse fra den 1. februar 2012. Police …72 er omskrevet til fripolice 1. februar 2013 efter en henstandsperiode på 1 år.

Forsikrede har i perioden fra den 19. november 2015 til 1. august 2016 fået tilkendt midlertidig fuld invalidepension for erhvervsevnenedsættelse på baggrund af en anden lidelse (benbrud), end den, der tidligere blev udbetalt halv invalidepension for.

Gældende forsikringsbetingelser er de betingelser, der var gældende for forsikrede på tidspunktet for hendes helbredsmæssige erhvervsevnenedsættelse PFA Pensions forsikringsbetingelser 1. juli 1999. (Bilag A)

Hvad handler tvisten om - parternes overordnede synspunkter?
PFA Pension har i perioden fra den 1. marts 2004 til den 1. februar 2012 udbetalt halv invalidepension til forsikrede og ydet halv præmiefritagelse. PFA Pension har stoppet udbetalingen idet PFA vurderer, at forsikredes erhvervsevne er bedret i en sådan grad, at den ikke længere er nedsat med halvdelen.

Forsikredes advokat … fremfører, at forsikredes erhvervsevne er dokumenteret nedsat i og med, at forsikrede er ansat i fleksjob 16 timer ugentligt. [Klagerens advokat] søger på forsikredes vegne anerkendelse for, at forsikredes erhvervsevne efter stop af udbetaling 1. februar 2012 fortsat er nedsat med halvdelen (Dog fraset den periode i 2015/2016 med fuld udbetaling), idet advokaten fremfører, at der ikke er sket ændringer i forsikredes helbredsmæssige forhold eller arbejdsmæssige situation.

Sagsfremstilling

De lægelige akter mv.
Forsikrede ansøger i oktober 2003 PFA Pension om invalidepension. Hun var sygemeldt siden 23/5-2003 på grund af knuder på stemmebåndet. Forsikredes ægtefælle oplyste telefonisk til PFA Pension, at det kunne behandles ved kirurgi eller ved hjælp af konsultation hos talepædagog. Forsikrede arbejdede i 2003 som salgskonsulent, men blev afskediget på grund af sygdommen, idet arbejdet ikke var foreneligt med hendes lidelse, da hun ikke kunne tale så meget. I forbindelse med ansøgningen om invalidepension fra PFA, hvor forsikrede skriver, at hun lider af sangerknuder og er sygemeldt, da hendes stemme var væk (Bilag B), har PFA Pension modtaget akter fra … taleinstitut, hvoraf det fremgår, at forsikrede er henvist fra speciallæge … Hun har arbejdet som salgskonsulent og har i temmelig lang tid haft problemer med stemmen. Af akterne fremgår forsikredes beskrivelse af egne subjektive gener som ændring af stemmeleje, stemmestyrke, stemmetræthed, klumpfornemmelse, rømmetrang og til tider tørhed i hals og mund.
Det fremgår også, at forsikrede er astmatiker. (Bilag C)
PFA Pension har tillige i forbindelse med ansøgningen modtaget en lægeattest, der bekræfter diagnosen sangerknuder. (Bilag D)
PFA Pension bevilger forsikrede fuld invalidepension fra 23/8 2003 efter vurdering af, at forsikrede helbredsmæssigt på det pågældende tidspunkt var nedsat (midlertidigt) med to tredjedele i forhold til hendes erhverv på sygemeldingstidspunktet. Fra 1/3 2004 nedsættes invalidepensionen til halvdelen idet PFA da vurderer, at forsikredes generelle erhvervsevne var nedsat med mindst halvdelen, men ikke længere med to tredjedele. (Bilag E)

Forsikrede kontakter PFA Pension i juli 2005 og oplyser, at hun er kommet i fleksjob 16 timer ugentligt med 2/3 tilskud. Forsikrede oplyses om, at det ikke har betydning for udbetaling af hendes halve invalidepension.

I 2007 anmoder forsikrede om, at PFA Pension tager stilling til, om hun kan få udbetalt engangsbeløb ved varigt nedsat erhvervsevne.

I den forbindelse modtager PFA Pension lægeattest fra 17/10 2007. Af lægeattesten fra 17/10 2007 fremgår det, at forsikrede arbejder som … og … og hun lider af hæshed og problemer med at tale i længere tid på grund af hæshed og smerter og følger efter Polio. Årsag til skade vurderes at være hæsheden samt ukendt små embolier i cerebrum. Det vurderes fra lægens side, at hun kan arbejde 16 timer dagligt i fleksjob (PFA Pension er klar over, at der her menes 16 timer ugentligt). (Bilag F)
PFA Pension lagde vægt på oplysninger fra forsikredes egen læge fra 17/10-2007 om, at forsikrede kunne bestride et fleksjob på 16 timer ugentligt. I vurderingen indgik tillige oplysninger om forsikredes lidelser på tidspunktet, hvor det fremgår af lægeattesten, at hun lider af hæshed samt bliver hurtigere træt pga. microembolia. Tillige er anført, at forsikrede har nedsat gangdistance og smerter ved stående arbejde. Som følge af dette har PFA Pension 23/1 2008 meddelt forsikrede, at selskabet fortsætter udbetaling af den halve invalidepension, men giver afslag på engangsbeløbet samt afslag på udbetaling af fuld invalidepension. (Bilag G)

I forbindelse med opfølgning af udbetaling modtager PFA Pension i 2010 opfølgningsskema samt lægeattest. Af lægeattesten af 25/8 2010 fremgår det, at tilstanden er uændret, der er dog sket en gradvis bedring af stemmen siden seneste attest. Hun sparer dog enormt på sin stemme. Har fået en større gene fra polio i højre ben. (Bilag H)
PFA Pension ønsker sagen yderligere oplyst og anmoder derfor om speciallægeerklæring. I den forbindelse kontakter forsikrede PFA Pension telefonisk 18/4 2011 for yderlige-

re oplysninger om speciallægeerklæringens relevans. Vedrørende denne samtale har PFA Pension noteret følgende: *'Polioen kommer hun også ind på, da hun undrede sig over, at jeg i en tidligere samtale have spurgt til det. Pga. polio har hun aldrig haft stående arbejde. Orienteret hende om, at det var for at høre om der var senfølger, som indvirker på erhvervsevnen - det er der ikke.*
Hun står i en vanskelig situation p. t., da hun for 6 år siden skiftede job fra sælger til … for at spare stemmen. Hun er imidlertid ikke uddannet … og er nu blevet fyret, men har heldigvis fået en god anbefaling.'

PFA Pension modtager speciallægeerklæring af 7/6 2011 fra Speciallæge fra øre- næse-halsklinikken … Det fremgår af erklæringen, at stemmen stort set er upåfaldende ved dagens undersøgelse. Speciallægen har set kunden i 2003 og blev herefter henvist til taleinstituttet. Speciallægen vurderer på baggrund af, at forsikrede er afsluttet fra taleinstituttet, at det må betyde, at man ikke mener at kunne gøre mere ad behandlingsvejen. Han skriver, at hvad angår den specifikke stemmeproblematik, hvor problemet opstår ved yderligere stemmebelastning, vil et arbejde som det nuværende kunne bestrides i længere tid. (Bilag I)

Ud fra de modtagne oplysninger, vurderer PFA Pension, at der er sket en gradvis bedring af forsikredes erhvervsevne og meddeler forsikrede i brev af 31/10 2011, at selskabets vurdering er, at forsikredes erhvervsevne ikke længere er nedsat i et sådan omfang, at hun kan få halv invalidepension og halv præmiefritagelse. Der er påvist en lukkedefekt, som kan betyde, at der ved pressede situationer og langvarig brug af stemmen kan opstå problemer i form af hæshed, måske tab af stemmen. Endvidere har forsikrede oplyst, at hun har haft polio, men at følgerne ikke er arbejdshindrende. Der skønnes ikke at være forandringer med hensyn til stemmen, der kan begrunde en erhvervsevnenedsættelse med mindst halvdelen. Ud fra oplysningerne skønner vi, at forsikrede er i stand til at klare langt de fleste arbejdsopgaver, hvor der ikke stilles krav om konstant eller meget hyppig brug af stemmen. PFA pension stopper den halve invalidepension den 1/2 2012. (Forsikredes bilag 3)

Forsikredes advokat på daværende tidspunkt - … - retter henvendelse til PFA den 17/1-2012 og oplyser, at forsikrede ikke er i stand til at arbejde fuld tid. Han anfører, at hun er i fleksjob 16 timer ugentligt i en …, og at hun er ikke i stand til at arbejde mere end disse 16 timer ugentligt.

PFA Pension svarer advokat …, at PFA Pension på det foreliggende grundlag ikke finder anledning til at ændre afgørelsen. (Bilag J)

Advokat … vender retur i mail af 29/6 2012, hvor han skriver, at han beder PFA om at genoverveje sagen, da forsikredes tilstand ikke er forbedret i perioden og hun fortsat maximalt kan arbejde 16 timer ugentligt i en helt anden type job end det hun havde før de nuværende forhold indtrådte. Han gør desuden opmærksom på, at der er fejl i lægeattesten, idet lægen (speciallæge …) har skrevet, at det vurderes, at forsikrede kan arbejde 16 timer dagligt. Advokaten skriver tillige, at han mener, at speciallæge … mangler et 'ikke' før 'kunne' i sætningen 'vil et arbejde som det nuværende kunne bestrides i længere tid'. Han foreslår, at PFA Pension afklarer dette nærmere. (Bilag K)
…
Advokat … retter henvendelse til PFA Pension igen 25/10-2012 med information om yderligere spørgsmål, som han skriftligt har fremsendt til speciallæge … Han beder lægen præcisere om lægen mener, at forsikrede kan fortsætte sit arbejde 16 timer ugentligt gen-

nem en længere periode frem i tiden, eller om lægen dermed mener, at hun kan arbejde mere end 16 timer ugentligt.
…
I brev til forsikredes advokat af 12/12 2012 fastholder PFA Pension endnu engang stoppet af halv invalidepension. PFA Pension vurderer, at de nye lægelige oplysninger bestyrker selskabets vurdering af, at forsikredes erhvervsevne ikke længere er nedsat med mindst halvdelen. Forsikrede kan fint arbejde 16 timer i sit nuværende job, da hun føler sig tilpas hermed. PFA Pension vurderer, at der ikke er helbredsmæssige forhold, der hindrer øget arbejdstid. Der er beskedne objektive fund og betydende subjektive gener. (Forsikredes bilag 7)

Advokat … vender herefter 19/4 2013 tilbage til PFA Pension og præciserer, at han på sin klients vegne kræver, at udbetaling af ydelser sker med tilbagevirkende kraft. Han oplyser tillige, at han har bedt sin klient om at fremskaffe ny lægeerklæring, der underbygger dette. Han beder tillige om kopi af kontoudskrifter for de seneste 3 år. (Bilag M)

Den 24/10 2013 sender PFA depotregnskaber til forsikrede. Den 29/11 2013 rykker forsikrede for depotregnskaberne og disse fremsendes igen.

Den 25/1 2016 ringer forsikrede til PFA Pension og oplyser, at hun i august 2015 har brækket sit skinneben.
…
PFA Pension indhenter tillige kommunale akter, der modtages 31/8 2016. Disse indeholder oplysninger om forsikredes sygedagpengeudbetaling i forbindelse med hendes benbrud august 2015 til august 2016, herunder lægelige oplysninger. Desuden findes fleksjobaftalen i akterne, der fremgår af forsikredes bilag 1.

Den 27/8 2016 meddeler …, Speciallæge, at der ikke findes oplysninger om sangerknuder i den ønskede periode. (Bilag 0)

PFA's afgørelser og udbetalinger til forsikrede - tidslinje med begrundelser

Pension bevilger forsikrede fuld (midlertidig) invalidepension fra 23/8 2003 efter vurdering af, at forsikrede helbredsmæssigt er nedsat med to tredjedele i forhold til hendes erhverv på sygemeldingstidspunktet.

Fra 1/3 2004 nedsættes invalidepensionen til halvdelen idet PFA vurderer, at forsikredes generelle erhvervsevne på det tidspunkt er nedsat med mindst halvdelen, men ikke længere med to tredjedele.
…
PFA har således vurderet, at forsikrede opfyldte betingelserne for udbetaling af halv invalidepension fra 1/3 2004 på grund af erhvervsevnenedsættelse som følge af sangerknuder. Denne erhvervsevnenedsættelse vurderer PFA Pension igen ved opfølgning i 2007 og konstaterer, at der nu også er tilkommet følger efter polio med nedsat gangdistance og træthed efter microembolier i cerebrum. PFA Pension har skønnet, at forsikredes erhvervsevne dog fortsat var nedsat med halvdelen og ikke med mindst to tredjedele.

I forbindelse med opfølgning påbegyndt i 2010 af udbetaling af den halve invalidepension vurderer PFA Pension, at forsikredes erhvervsevne er bedret i en sådan grad, at der ikke længere er belæg for at udbetale halv invalidepension. PFA Pension stopper udbetalingen og præmiefritagelsen den 1/2 2012.
…

Forsikrede har fået nyt fleksjob 1/11 2011 som … på en … og af aftalen fra jobcentret ses det, at arbejdstiden er anført til 16-20 timer ugentligt og der er skånehensyn i forhold til stress, begrænset brug af stemmen, belastning af ben og ingen tunge løft. Fleksjobaftalen giver således mulighed for at forsikrede arbejder over halv tid og på baggrund af forsikredes helbredsmæssige gener, kombineret med arbejdet som …, hvor hun ikke bruger stemmen væsentligt og ikke har gående arbejde, er der ingen reelle forhold, der sagligt kan begrunde, arbejdstiden ikke skulle være effektiv.

Der ses øvrigt ikke af de kommunale akter, at der har været forsøgt en arbejdsprøvning, hvor forsikrede er blevet afprøvet i en arbejdsuge på mere end 16 timer. Speciallægen … anfører, at forsikrede føler sig tilpas med de 16 timer ugentligt og kan ikke udtale sig om, hvorvidt en længere arbejdstid kan bestrides, eftersom det objektive fund er relativt beskedent, men de subjektive gener er betydende.

I forbindelse med forsikredes benbrud i **2015** indhenter PFA Pension yderligere lægelige oplysninger og i den forbindelse skriver egen læge 5/7 2016, at forsikrede lider af sangerknuder, men ved indhentning af journal fra egen læge om netop sangerknuder i perioden fra 1/1 2012 og fremefter, viser det sig, at forsikrede ikke har konsulteret sin læge i forbindelse med denne lidelse i perioden. PFA undrer sig over, hvordan forsikredes egen læge kan vurdere, at forsikredes erhvervsevne er nedsat i 2016 på grund af sangerknuder, når forsikrede ikke har konsulteret lægen i perioden 1/1 2012 og fremefter på grund af denne lidelse.

Efter PFA Pensions vurdering er forsikredes erhvervsevne (siden udbetalingerne frem til 2012) bedret i en sådan grad, at forsikrede vil kunne bestride et job på mere end halv tid med skånehensyn for stemmebelastende arbejde samt ikke-gående arbejde. PFA Pension vurderer, at der ikke er nogle helbredsgener, der længere skulle hindre forsikrede i at bestride de arbejdsfunktioner, hun har i jobbet som …, på mere end halv tid. Derfor fastholder PFA Pension, at forsikredes fra stop af udbetaling den 1/2 2012 ikke længere er berettiget til udbetaling af halv invalidepension og halv præmiefritagelse.

PFA Pension meddeler derfor tillige forsikrede i brev af 10/10 2016 (forsikredes bilag 8), at selskabet fastholder, at forsikredes erhvervsevne i perioden fra stop af halv invalidepension 1/2 2012 og frem til sygeforløbet i august 2015 ikke har været nedsat med mindst halvdelen og heller ikke efter den 1. august 2016, hvor forsikrede atter er raskmeldt til sit fleksjob.

PFA Pension udbetaler fuld midlertidig invalidepension pga. benbrud
Den 10/10 2016 skriver PFA Pension til forsikrede, at hendes erhvervsevne midlertidigt i perioden fra den 19/8 2015 til den 1/8 2016 vurderes nedsat med to tredjedele i forbindelse med sygemelding fra fleksjob på grund af benbrud. PFA Pension udbetaler derfor fuld invalidepension til forsikrede i perioden 19/11 2015 efter 3 måneders karens til den 1/8 2016.

Det faktum, at PFA Pension anerkender, at forsikredes erhvervsevne midlertidigt er nedsat med mindst to tredjedele på grund af benbrud i perioden 19/8 2015 til 1/8 2016, hvor hun raskmelder sig til fleksjobbet og PFA Pension udbetaler fuld invalidepension i perioden 19/11 2015 efter 3 måneder karens til 1/8 2016 fører ikke til en ændring af PFA pensions vurdering af forsikredes erhvervsevnenedsættelse som følge af sangerknuder.

…

Konklusion

Det er således PFA Pensions opfattelse, at selskabet ikke er forpligtet til at betale invalidepension til forsikrede fra 1/2 2012, hvor forsikredes halve udbetaling af invalidepension blev stoppet.

PFA Pension har vurderet, at forsikredes erhvervsevne siden tilkendelsen af halv invalidepension 1/3 2004 er bedret i en sådan grad, at forsikrede bør kunne påtage sig arbejde, der hverken er så belastende for hendes stemme eller kræver, at hun skal gå eller stå meget, at hun kan bestride et job, der svarer til mere end halvdelen af en fuldtidsstilling.

PFA pension anerkender, at forsikredes erhvervsevne formentlig må anses for nedsat i et omfang, men ikke med mindst halvdelen siden stop af udbetalingerne fra PFA den 1/2 2012. Det faktum, at forsikrede fik tilkendt et fleksjob i 2005 fra kommunen, dokumenterer ikke, at forsikredes erhvervsevne fra 1/2 2012 er nedsat med mindst halvdelen. Kommunen tilkendte i 2005 forsikrede fleksjob på baggrund af en arbejdsevnemetode indeholdende 12 punkter, vedrørende både helbredsmæssige og sociale forhold. Denne bevillig af fleksjob er ikke at sidestille med, at forsikredes erhvervsevne i 2012 er nedsat med mindst halvdelen på grund af sygdom eller ulykke, hvilket iht. forsikringsbetingelserne er det krav, der skal være opfyldt for, at forsikrede kan anses for berettiget til udbetalinger fra forsikringen.

PFA Pension vurderer på baggrund af de helbredsmæssige oplysninger i sagen, at det er påvist, at forsikredes erhvervsevne er bedret i en sådan grad, at der ikke længere er belæg for udbetaling af halv invalidepension, dette til trods for at forsikredes arbejdsmæssige situation er uændret ifølge forsikredes advokat … I følge PFA Pension ser det ud til, at forsikredes arbejdsmæssige situation også kan være ændret, da timetallet for fleksjobaftalen, der er indgået i 2011, er på 16-20 timer ugentligt.

Såfremt Ankenævnet mod forventning måtte nå frem til, at forsikrede har krav på udbetaling af halv invalidepension fra 2012 og frem iht. hendes krav/klage, gør PFA Pension gældende, at den del af kravet/de løbende ydelser forfaldet før 29. maj 2014, dvs. 3 år før forsikredes indbringelse af sagen for Ankenævnet for Forsikring (iht. påstemplet modtagelsesdato på klagen), er forældede jf. Forældelsesloven §§ 2, 3 og 8, hvorefter der gælder en 3-årig forældelse fra de enkelte løbende ydelsers forfald."

Klagerens advokat har i mail af 8/8 2017 til nævnet blandt andet anført, at klageren har oplyst, at hun ikke på noget tidspunkt har arbejdet mere end 16 timer om ugen i sit fleksjob.

Selskabet har i brev af 17/8 2017 blandt andet noteret:

"Til [klagerens advokats] oplysninger om, at forsikrede ikke på noget tidspunkt har arbejdet mere end 16 timer ugentligt, noterer PFA Pension sig, at ansættelsesbrevet indeholder ugentligt timetal på 16 timer, men at fleksjobbevillingen fra kommunen jf. forsikredes bilag 1 giver mulighed for en ugentlig arbejdstid på 16-20 timer ugentligt."

I en talepædagogisk udtalelse af 29/7 2003 er det blandt andet anført:

> "Henvisningsdiagnosen fra egen otolog er noduli vocalis.
>
> Ved indledende samtale beretter kl. om subjektive gener i form af ændring af stemmeleje, stemmestyrke, stemmetræthed, klumpfornemmelse, rømmetrang og til tider tørhed i hals og mund.
>
> Der er erkendte spændinger i nakke og kæbe, kl. døjer meget med hovedpine og tænderskæren.
>
> Kl. er astmatiker og bruger dagligt forebyggende mediakmentet Ceratide og i sjældne tilfælde Salbovent.
>
> Kl. ryger dagligt 3-5 cigaretter.
> …
> Konklusion:
> En [alder] salgskonsulent, som den sidste måned har været sygemeldt fra sit arbejde pga. stemmeproblemer. Der er indikation for hurtig iværksættelse af stemmeundervisning, hvor der kan arbejdes med: Åndedræt, støttefunktion, afspænding, kompression og artikulation."

Klagerens praktiserende læge har i lægeattest af 16/10 2007 til selskabet blandt andet oplyst:

2	Hvad oplyser patienten om erhverv og arbejdsopgaver?	Erhverv: ... Arbejdsopgaver: samme + ...
3	a) Hvilke sygdomme/symptomer har patienten, eller hvilken skade er sket? **(Diagnose anføres både på dansk og latin)**	Dansk: hæshed, probl. med at tale i længere tid på gr.af hæshed og smerter + følger efter Polio, se kopi af GHU

…

		NEJ	JA	
5	a) Hvad vurderer De, årsagen er til sygdommen eller skaden?			Hæshed - ukendt små embolier i cerebrum - ukendt..
	b) Skønner De, at tidligere sygdomme eller andre forhold har haft nogen form for indflydelse på den nuværende skade eller sygdom eller har forværret dens følger?	☐	☒	Hvis **JA**: Hvilke? Nogle gener hænger sammen med pt`s polio

…

		NEJ	JA	
7	a) Oplyser patienten at have været sygemeldt i det aktuelle forløb?	☐	☒	Hvis **JA**: 1) Fra: 16 timer ugentlig fra 2005 Flexjob (dag/md/år) (dag/md/år) Til: ____ ☒ På fuld tid ☐ På deltid: 2002 (antal timer ugentlig) 2) Fra: 2005 (dag/md/år) Til: ____ (dag/md/år) ☐ På fuld tid ☒ På deltid: 16 (antal timer ugentlig)

…

9	a) Hvilke funktioner af sit hidtidige arbejde eller daglige funktioner mener patienten, han/hun ikke kan udføre?	Nærmere beskrivelse: Red. kundekontakt p. gr.af hæshed. Bliver hurtigere træt p.gr.af mikroembolia. Tilf. haltende gang nedsat gangdistance. Sm. ved stående arbejde.

…

		NEJ	JA	
10	a) Hvordan vurderer De prognosen for patientens tilstand?			☐ God ☒ Dårlig ☐ Ved ikke
	b) Er der tilstødt komplikationer, der har påvirket sygdommens/skadens forløb?	☐	☒	Hvis JA: Hvilke, hvordan og hvorfor? hæshed værre i perioder. Poliofølger værre. Mindsket stresstærskel.

Klageren har i opfølgningsskema af 23/8 2010 til selskabet blandt andet oplyst, at hun var i fleksjob som bogholder, og at hendes helbredstilstand var uændret/forværret. Hun har anført, at "Arbejder 16 timer, og er træt efter arbejde. Slapper af og er ikke i social kontakt da min stemme ellers knækker".

Klagerens praktiserende læge har i en lægeattest af 25/8 2010 til selskabet blandt andet oplyst:

1	Hvordan er patientens tilstand nu? (jf. ovenfor skadedato/sidst afgivne attest)	☒ Uændret ☐ Bedre ☐ Forværret – hvordan? ____
2	Hvordan har forløbet af sygdommen eller følgerne efter skaden været siden sidste attest/indtil nu? (jf. ovenfor skadedato/sidst afgivne attest)	Der er sket en gradvis bedring af stemmen, siden seneste attest. Hun sparer dog enormt på sin stemme. Har fået en større gene fra sin polio i hø. ben.

…

		NEJ	JA	Hvis JA:
4	Mener patienten at kunne: a) deltage i sit hidtidige arbejde?	☐	☒	Fra hvornår? Flexjob som bogholder siden 2005, men ikke i sit tidl. job. (dag/md/år) ☐ På fuld tid ☐ På deltid: 16 (antal timer ugentlig)
	b) varetage sine daglige funktioner i øvrigt?	☐	☒	

…

5	a) Hvilke funktioner af sit hidtidige arbejde eller daglige funktioner mener patienten, han/hun ikke kan udføre?	Nærmere beskrivelse: Mand og barn hjælper med det huslige. Klarer arbejde som bogholder 16 timer ugentlig. Tidl. sælger. Kan ikke klare noget af disse jobs.
	b) Hvad er den lægelige eller medicinske årsag til, at patienten ikke kan udføre disse funktioner? **(Besvares kun hvis patienten har oplyst, at der er nedsat funktion)**	Nærmere beskrivelse: Overbelatning af sit stemmebånd, så hun ikke kan tale i længere tid.
	c) Hvor mange timer daglig vurderer De, patienten kan arbejde?	Antal timer daglig: 16 [16]

Af en speciallægeerklæring af 7/6 2011 fremgår det blandt andet:

> "… årig kvinde som pg. af gammelt stemme problem måtte opgive sit arbejde som sælger. I 2003 blev der konstateret stemmebåndspolypper, og er blevet behandlet på [taleinstitut] bla. med fysioterapi, hvilket har givet anledning til at hun nu klarer stemmeføringen, således at hun kan overkomme det job hun har på 16 timer som bogholder.
> Efter eget udsagn ikke i stand til at klare samtale med andre personer i længere tid, uden at hun oplever spændingsfornemmelse og stemmesvigt.
> …

Obj:
Stemmen stort set upåfalende ved dagens undersøgelse. En anelse kort intonationstid, men ingen diplofoni.
Der er ved fiberlaryngoskopien fuldst. norm. glatte stemmebånd, uden tegn på noduli, men der er en lukkedefekt bagtil som ved en transversus insuff. således at stemmebåndet ikke går sammen i de bagerste 1/3. Derved opstår luftspild.
Øvr. ØNH er i.a.

Diagnose: Transversus insuff. laryngis.

Blev set første gang i 2003 og blev henvist til [taleinstituts] behandling, og hun har gennemgåes bl.a. fysioterapi. Oplevede selv en ganske god forbedring af tilstanden, således at hun nu kan adm. det arbejde hun har.
Med en lukkedefekt er stemmebåndene som beskrevet, vil der ved pressede situation og langvarig brug af stemmen, opstå problemer i form af hæshed, måske tab af stemmen.
Således som tilstanden har været i det senere år, og det objektive fund, er det ikke sandsynligt at tilstanden ændrer sig.

Behandlingsmuligheder skulle i så fald være fornyet talepædagogisk vurdering, men af papirerne fremgår, at man har afsluttet pt. hvilket må betyde at man ikke mener at kunne gøre mere af behandlingsvejen.
Dette spørgsmål er også diskuteret med pt.
Der er problem med stemmesvigt ved længere brug af stemmen, og denne tilstand må formodes at være stationær.

Hvad angår den specifikke stemmeproblematik, hvor problemet opstår ved yderligere stemmebelastning, vil et arbejde som det nuværende kunne bestrides i længere tid. Skal noteres at der udelukkende er taget stilling til stemmeproblematikken."

I fleksjobbevillingen af 30/10 2011 fremgår det blandt andet:

Løntilskuddet er bevilget til nedenstående ansættelse

Startdato	Ugentligt timetal - aflønnet	Ugentligt timetal - arbejdstid
01.11.2011	37	16-20

Stillingsbetegnelse		
Kontorassistent	X	Fuldtidsstilling
		Deltidsstilling

...

Særlige aftaler for ansættelsen ☐ Uddybende beskrivelse er vedlagt

Særlige vilkår aftalt i henhold til overenskomsten, fx arbejdstid, uddannelse samt andet som fx arbejdspladsindretning, skånehensyn o.l.

Overenskomst indenfor ...
Skånehensyn i forhold til stress, begrænset brug af stemmen, belastning af ben dvs. skiftende arbejdsstillinger og ingen tunge løft

Speciallægen har i supplerende udtalelse af 28/10 2012 blandt andet oplyst:

"Der er oplyst til mig, at pt. ikke er i stand til at klare samtale med andre personer igennem i længere tid, men det job som hun i øjeblikket har, hvor hun arbejder 16 timer, klarer hun tilsyneladende uden problemer.
Det specifikke stemmeproblem opstår ved yderligere stemmebåndsbelastning.
I erklæringen, hvor der tages stilling til spørgsmålet om, hvorvidt man medicinsk set anser pt. i stand til fremover at arbejde som hun gør nu, mener jeg som beskrevet i erklæringen,

at der ikke skulle være noget til hinder for at hun fremover i længere tid, kan bestride et arbejde med en arbejdsindsats på 16 timer, eftersom hun føler sig tilpas hermed.
Hvorvidt en længere arbejdstid kan bestrides, kan jeg ikke udtale mig om, eftersom det objektive fund er relativt beskedent, men de subjektive gener betydende.
For yderligere præcisering af, hvad der står i erklæringen, mener jeg at pt. i lang tid fremover vil være i stand til at arbejde 16 timer, men jeg kan ikke udtale mig om, hvordan en yderligere belastning vil påvirke pt."

Klagerens praktiserende læge har i lægeattest 29/6 2016 til selskabet blandt andet anført:

Udfyldes af den undersøgende læge

1 Hvor længe har De været patientens læge? Siden: 0111.15

...

4 a) Oplyser patienten, at behandling er påbegyndt? NEJ ☐ JA ☒

Hvis JA:
Hvornår? ... Sygehus (dag/md/år)

Hvilken behandling? ØNH og talepædagog

Hvor? Taleinstitutet (navn og adresse)

Behandlingens forventede varighed? 2015 slut (uger/mdr/år)

...

9 a) Hvilke funktioner af sit hidtidige arbejde eller daglige funktioner mener patienten, han/hun ikke kan udføre?
Nærmere beskrivelse: Salgsjobbet

b) Hvad er den lægelige eller medicinske årsag til, at patienten ikke kan udføre disse funktioner? **(Besvares kun hvis patienten har oplyst, at der er nedsat funktion)**
Nærmere beskrivelse: Stemmeknuder

c) Hvor mange timer daglig vurderer du, patienten kan arbejde?
Antal timer daglig: 16

Klagerens praktiserende læge har i erklæring af 27/8 2016 til selskabet anført, at der ikke findes oplysning om sangerknuder i perioden fra 1/12 2012 til 15/8 2016, hvor selskabet ønskede journaloplysninger fra.

I forsikringsbetingelser hedder det blandt andet:

"**Betingelser for invalideydelse og præmiefritagelse**

§ 1. Definition af invaliditet/erhvervsevnetab
Ret til fuld invalidepension og/eller fuld præmiefritagelse indtræder, når forsikredes erhvervsevne på grund af sygdom eller ulykkestilfælde er nedsat til en tredjedel eller derunder af den fulde erhvervsevne.

Stk. 2. Er erhvervsevnen på grund af sygdom eller ulykkestilfælde nedsat til halvdelen, er forsikrede berettiget til halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse. Den anden halvdel af forsikringen kan videreføres med præmiebetaling eller omskrives til præmiefri

forsikring, jævnfør 'Betingelser vedrørende præmiebetalingen', § 3, og for denne del gælder reglerne i stk. 1.

Stk. 3. Halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse kan kun ydes på forsikringer, der har denne dækning angivet i forsikringsaftalen.

Stk. 4. Engangsbeløb ved invaliditet, herunder udbetaling som ratepension, udbetales kun, hvis erhvervsevnen er nedsat til en tredjedel eller derunder, og denne nedsættelse er varig.

Stk. 5. En ydelsesberettiget nedsættelse af erhvervsevnen foreligger, når forsikrede - efter PFA Pension's skøn - ikke længere er i stand til at tjene mere end en tredjedel respektive halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder. Bedømmelsen sker på grundlag af en helhedsvurdering under hensyn til forsikredes tidligere og nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse.

…

§ 3. Dokumentation

PFA Pension kan til enhver tid kræve dokumentation for, at forsikredes erhvervsevne er nedsat i ydelsesberettiget grad, og kan forlange de oplysninger, som PFA Pension anser for nødvendige til bedømmelse heraf. Desuden er forsikrede forpligtet til at lade sig undersøge af læger, som anvises af PFA Pension.

Stk. 2. Dækkes udgifterne ikke af anden forsikring, betaler PFA Pension alle udgifter i forbindelse med helbredsundersøgelser, der efter PFA Pension's skøn er nødvendige til bedømmelse af invaliditeten.

§ 4. Ikrafttræden og ophør af invalidepension og/eller præmiefritagelse

Udbetaling af invalidepension og/eller ydelse af præmiefritagelse træder i kraft den dag, nedsættelsen af erhvervsevnen har varet uafbrudt i tre måneder. Præmiebetalingen ophører efter bestemmelserne i § 2 i 'Betingelser vedrørende præmiebetalingen'.

Stk. 2. Krav om udbetaling af invalidepension og/eller ydelse af præmiefritagelse i tilfælde af invaliditet skal fremsættes inden et år eller det tidspunkt, da forsikringstageren har fået kundskab om de omstændigheder, der begrunder kravet. Forsikringen omfatter ikke udbetaling for tiden forud for fremsættelsen af kravet, hvis dette først rejses efter, at der er forløbet et år.

…

Stk. 4. Genvindes erhvervsevnen i en sådan grad, at betingelserne for udbetaling af invalidepension og/eller ydelse af præmiefritagelse ikke længere er til stede, ophører udbetalingen af invalidepension med dertil hørende præmiefritagelse med indtil tre måneders varsel. Er der alene ydet præmiefritagelse, ophører denne med en måneds varsel.

Stk. 5. Tilsagnet om at yde halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse gælder for et kalenderår ad gangen. Tilsagnet kan bortfalde med tre måneders skriftligt varsel, hvis forholdene kræver dette. Men allerede tilkendt halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse bortfalder først, når betingelserne for disse ydelser ifølge § 1 ikke længere er til stede.

§ 5. Udbetaling af engangsbeløb ved invaliditet

For at engangsbeløb ved invaliditet kan udbetales, skal erhvervsevnen være nedsat til en tredjedel eller derunder, og nedsættelsen skal efter PFA Pension's skøn være varig. Det

skal således være overvejende sandsynligt, at erhvervsevnen - trods lægelig behandling, omskoling, optræning eller uddannelse - er og fortsat må anses at ville være nedsat til en tredjedel eller derunder.

Stk. 2. Engangsbeløb ved invaliditet kan tidligst udbetales et år efter invaliditetens indtræden. Det er forudsat, at invaliditeten har varet uafbrudt i et år, og at forsikrede er i live et år efter invaliditetens indtræden."

Nævnet udtaler:

Klageren blev i 2003 sygemeldt på grund af sangerknuder på stemmebåndet. Lidelsen var ikke forenelig med hendes arbejde indenfor salg, hvorfor hun blev afskediget. Som følge af lidelsen havde hun gener i form af blandt andet ændret stemmeleje, stemmestyrke, klumpfornemmelse, rømmetrang og tørhed i halsen og munden. Hun modtog i perioden fra august 2003 til marts 2004 fuld dækning for midlertidig nedsættelse af erhvervsevnen fra selskabet. Fra den 1/3 2004 vurderede selskabet hendes generelle erhvervsevne og fandt, at denne var nedsat med mellem halvdelen og 2/3, og hun har modtaget halve ydelser frem til 1/2 2012.

Hun har anført, at hun efter den 1/2 2012 fortsat er berettiget til dækning for tab af erhvervsevne, da hendes tilstand er uændret. Hun har anført, at hun arbejder i fleksjob 16 timer om ugen og ikke på noget tidspunkt har arbejdet flere timer.

Klageren har i perioden fra august 2015 til august 2016 modtaget fuld dækning fra selskabet for tab af erhvervsevne, da hun havde pådraget sig et skinnebensbrud.

Selskabet har anført, at klagerens tilstand ifølge de lægelige oplysninger er bedret, og at klageren er i stand til at arbejde mere end de 16 timer om ugen, og at der i fleksjobaftalen med jobcenteret fremgår en arbejdstid på 16-20 timer om ugen. Selskabet har blandt andet anført, at klageren har oplyst, at hendes gener fra polio i det ene ben ikke er arbejdshindrende. Selskabet har også anført, at der i journalen fra klagerens praktiserende læge ikke findes oplysninger om kontakt vedrørende sangerknuder i perioden fra 1/2 2012 og frem til 2016.

15. 90907

I lægeerklæring af 16/10 2007 er det blandt andet oplyst, at klageren arbejdede i fleksjob i en kontorfunktion, og at hun kunne arbejde 16 timer. Det er noteret, at hun ikke kunne have kundekontakt på grund af hæshed, hun bliver hurtigere træt på grund af microembolia, og herudover var der haltende gang med nedsat gangdistance samt smerter ved stående arbejde. Det var anført, at hæsheden var værre i perioder, poliofølger var værre, og der var mindsket stresstærskel.

Klagerens praktiserende læge har i en lægeerklæring af 25/8 2010 anført, at der var sket en gradvis bedring af stemmen siden den seneste attest. Det var noteret, at hun dog sparede enormt på sin stemme, og hun havde fået større gene fra sin polio i højre ben. Det var anført, at hun arbejdede 16 timer ugentligt i fleksjob.

Af en erklæring fra en speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme af 7/6 2011 fremgår det blandt andet, at klageren ikke er i stand til at klare samtale med andre personer i længere tid, uden at hun oplever spændingsfornemmelse og stemmesvigt. Det er også noteret, at stemmen stort set var upåfaldende ved undersøgelsen. Der var en anelse kort intonationstid, men ingen diplofoni. Ved undersøgelsen blev fundet fuldstændig normale glatte stemmebånd uden tegn på noduli, men der var en lukkedefekt bagtil. Det er noteret, at klageren havde været henvist til et taleinstitut og havde oplevet en god forbedring af tilstanden, således at hun kan administrere sit aktuelle arbejde. Det er noteret, at med lukkedefekten vil der ved pressede situationer og langvarig brug af stemmen opstå problemer med hæshed og måske tab af stemme.

I en supplerende udtalelse af 28/10 2012 har speciallægen anført, at klageren ikke klarer at samtale med andre personer gennem længere tid, men at hun i sit aktuelle job med 16 timer om ugen tilsyneladende klarer det uden problemer. De specifikke stemmeproblemer opstår ved yderligere stemmebelastning. Speciallægen har noteret, at der ikke er noget til hinder for, at hun fremover i længere tid kan bestride et arbejde med en arbejdsindsats på 16 timer om ugen. Speciallægen kan dog ikke udtale sig om, hvorvidt klageren vil kunne bestride en længere arbejdstid, "eftersom det objektive fund er relativt beskedent, men de subjektive gener er betydende". Det kan derfor ikke anføres, hvorledes yderligere belastning vil påvirke klageren.

Nævnet finder efter en gennemgang af sagen ikke grundlag for at kritisere, at selskabet standsede dækningen ved tab af erhvervsevne fra den 1/2 2012, og at selskabet – bortset fra perioden fra august 2015 til august 2016 – har afvist at yde dækning for tab af erhvervsevne.

Nævnet har ved afgørelsen blandt andet lagt vægt på oplysningerne i speciallægeerklæringen af 7/6 2011 om, at klageren havde oplevet en gradvis bedring af stemmen, og at hun har oplyst til selskabet, at generne fra hendes polio ikke er arbejdshindrende. Nævnet har også lagt vægt på oplysningerne i udtalelserne fra speciallægen om, at klageren havde oplevet en god forbedring af tilstanden ved behandling på taleinstitut, at der ved undersøgelsen var normale glatte stemmebånd og stort set upåfaldende stemme, samt at problemet hovedsageligt var stemmesvigt ved længerevarende belastning af stemmen. Herudover har nævnet lagt vægt på oplysningen om, at klageren i perioden fra 2012 til 2016 ikke har været i kontakt med sin praktiserende læge omkring gener fra sangerknuderne.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Marianne Højgaard Pedersen
formand